

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК СИРОВИННОЇ БАЗИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Вирішення проблеми продовольчої безпеки завжди вважалось пріоритетним завданням держави на будь-якому етапі розвитку суспільних відносин. Вітчизняна харчова промисловість, продукція якої відіграє вирішальну роль у забезпеченні населення продуктами харчування, в повній мірі залежить від розвитку сільського господарства, яке виступає основною сировинною базою для багатьох галузей харчової промисловості.

Безпосередній вплив на виробництво вітчизняних харчових продуктів здійснюють тенденції розвитку сільського господарства України, як з огляду на структуру його продукції, так і масштаби виробництва.

Структура продукції сільського господарства України у 2020–2021 рр. представлена в табл. 1.

Таблиця 1.

Структура продукції сільського господарства у 2020-2021 рр., (%)

Сільськогосподарська продукція	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.
Продукція тваринництва	22,7	18,6	- 4,1
в тому числі			
вирощування сільськогосподарських тварин	12,0	10,1	-1,9
молоко	6,7	5,4	-1,3
яйця	3,1	2,3	-0,8
інша продукція тваринництва	0,9	0,8	-0,1
Продукція рослинництва	77,3	81,4	+ 4,1
в тому числі			
культури зернові та зернобобові	33,9	38,5	+4,6

культури технічні	26,5	28,0	+1,5
картопля, культури овочеві та баштанні продовольчі	12,9	11,3	-1,6
культури плодові, ягідні та виноград	2,2	2,0	-0,2
інша продукція рослинництва	1,8	1,6	-0,2
Разом	100,0	100,0	-

*Складено автором на основі даних [3, с. 29].

Отже, за результатами табл. 1, можемо констатувати суттєві диспропорції у розвитку вітчизняного сільського господарства. Так, у 2020 р. частка продукції тваринництва склала 22,7% проти частки продукції рослинництва – 77,3%.

Зазначені тенденції щодо домінування частки рослинництва в структурі продукції вітчизняного сільського господарства продовжували посилюватись у 2021 р. В цей період частка продукції тваринництва проти рівня попереднього року знизилась на 4,1% і склала 18,6%, в той час як частка продукції рослинництва відповідно збільшилась і склала 81,4%.

Такі диспропорції негативно впливають на споживання основних продуктів харчування населенням України, що представлено в табл. 2.

Таблиця 2.

Споживання продуктів харчування в Україні (на одну особу за рік, кг)

Харчові продукти	Раціо- нальні норми	Роки			2021 р. у % до	
		2019 р.	2020 р.	2021 р.	раціо- нальних норм	2020 р.
М'ясо і м'ясні продукти	83	53,6	53,8	53,0	- 36,14	- 1,49
Молоко і молочні продукти	380	200,5	201,9	201,5	- 46,97	- 0,20
Яйця, шт	290	282	278	272	- 6,21	- 2,16
Риба і рибні продукти	20	12,5	12,4	13,2	- 34,00	+ 6,45
Цукор	38	28,8	27,8	28,5	- 25,00	+ 2,52
Олія	13	12,0	12,3	13,6	+ 4,62	+ 10,57
Картопля	124	135,7	134,0	132,4	+ 6,77	- 1,19
Овочі та баштанні продовольчі культури	161	164,7	164,0	165,4	+ 2,73	+ 0,85
Плоди, ягоди та виноград	90	58,7	56,5	59,0	- 34,44	+ 4,42
Хлібні продукти	101	97,6	96,6	92,7	- 8,22	- 4,04

*Складено автором на основі даних [3, с. 22; 1, с. 10; 2, с. 12].

Як засвідчують дані табл. 2, споживання продуктів харчування на одну особу в рік протягом 2020–2021 рр. збільшилось стосовно продукції рослинного

походження і зменшилося стосовно продукції тваринного походження. Зокрема, зросло споживання олії (+10,57%), плодів, ягід та винограду (+4,42%), цукру (+2,52%), овочів та баштанних продовольчих культур (+0,85%). Проте споживання м'яса і м'ясних продуктів (-1,49%), молока і молочних продуктів (-0,20%), яєць (-2,16%) засвідчують тенденції скорочення.

За результатами табл. 2. бачимо, що споживання населенням України таких продуктів як м'ясо і м'ясні продукти, молоко і молочні продукти та яйця у 2021 р. є вкрай недостатнім порівняно з раціональними (медично рекомендованими) нормами їх споживання. Значний дефіцит серед них спостерігається по молоку і молочним продуктам (-46,97%), м'ясу і м'ясним продуктам (-36,14%), яйцям (-6,21%).

Складність ситуації полягає в тому, що найближчим часом тенденції зниження поголів'я сільськогосподарських тварин подолати не вдасться. Скорочення кількості фермерських господарств, зниження якості молока, що надходить на переробку, відмова сільського населення утримувати худобу буде погіршувати ситуацію в тваринництві. І темпи цього скорочення можуть бути більшими порівняно зі скороченням населення внаслідок міграції за кордон через військові дії в Україні та воєнні втрати на фронті. Тож в першу чергу держава повинна звернути увагу на ситуацію в тваринництві, створивши сприятливі умови для сільськогосподарських товаровиробників з ціллю подолання негативних тенденцій та підвищення поголів'я тварин і збільшення обсягів виробництва відповідної харчової продукції.

Список використаних джерел:

1. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України 2020 р. Статистичний збірник. К.: Держстат України, 2021. 57 с.
2. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України 2019 р. Статистичний збірник. К.: Держстат України, 2020. 60 с.
3. Україна у цифрах 2021. Статистичний збірник. Держстат України, 2022. 46 с.